कक्षा एघारको नेपाली पाठ्यपुस्तक (२०७७) को कथा विधामा प्रयुक्त तत्सम शब्दको अध्ययन

१९३

शोधार्थी

उर्मिला श्रेष्ठ

क्याम्पस क्रमाङ्क : २१ (२०६५/०६६)

त्रि.वि.द.नं. : ९-२-२१४-६८३-२०००

दोस्रो वर्षको परीक्षा क्रमाङ्क : २१८०१९० (२०६६)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत नेपाली भाषा शिक्षा विभाग, स्नाकोत्तर तह (एम.एड.) द्वितीय वर्षको नेपा.शि.५९८ को प्रयोजनार्थ प्रस्तुत

शोधपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

शिक्षाशास्त्र सङ्काय

जनता बहुमुखी क्याम्पस

नेपाली शिक्षा विभाग

इटहरी, सुनसरी

वि.सं. २०७७/इ.सं. २०२१

स्वयम् घोषणा

म शोधार्थी **उर्मिला श्रेष्ठ** यो घोषणा गर्दछु - प्रस्तुत शोधपत्र मेरो मौलिक अनुसन्धान हो । शोधपत्रको कुनै अंशसमेत मैले कहीँकतैबाट हुबहु नक्कल गरेको होइन । आवश्यकताअनुसार सन्दर्भ र स्रोत खुलाई पूर्वकार्यको प्रयोग गरेको/गरेकी छु । यदि कहीँकतैबाट हुबहु नक्कल गरेको प्रमाणित भए त्यसबाट आउने सबैखाले परिणामहरूको सामना गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछु । यस सम्बन्धमा पछि कहीँकतै र कुनै किसिमको उजुरबाजुर गर्ने छैन ।

शोधार्थी

मिति : २०७७, फल्गुण

....

उर्मिला श्रेष्ठ

जनता बहुमुखी क्याम्पस

☎ ०२५ - ५८१३००
५८००६४

इटहरी, सुनसरी

स्थापित : २०४५

(त्रिभुवन विश्वविद्यालय र उ. मा. शि. परिषदबाट सम्बन्धन प्राप्त)

विज्ञान, व्यवस्थापन, मानविकी तथा शिक्षाशास्त्र सङ्काय

प.सं.

च.नं.

मिति : २०७७/ /

शोध निर्देशकको सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय जनता बहुमुखी क्याम्पस नेपाली शिक्षा विभागअन्तर्गत एमएड दोस्रो वर्षका विद्यार्थी श्री उर्मिला श्रेष्ठले नेपा.शि. ५९८ पाठ्यांशको प्रयोजनार्थ प्रस्तुत **कक्षा एघारको नेपाली पाठ्यपुस्तक (२०७७) को कथा विधामा प्रयुक्त तत्सम शब्दको अध्ययन** शीर्षकको शोधपत्र मेरा निर्देशनमा तयार पार्नुभएको हो । प्रस्तुत शोधपत्र सम्बन्धित तहका निमित्त उपयुक्त भएकाले आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

मिति : २०७७, फाल्गुण

....

शोध निर्देशक

नवीनकुमार शर्मा

जनता बहुमुखी क्याम्पस

इटहरी, सुनसरी

नेपाली शिक्षा विभाग

☎०२५-५८१३००
FAX: ०२५-५८००६४

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
Tribhuvan University
जनता बहुमुखी क्याम्पस
Janta Multiple Campus
इटहरी, सुनसरी, नेपाल
Itahari, Sunsari, Nepal
स्थापित : २०४५
(त्रिभुवन विश्वविद्यालय व्यवस्थापन, मानविकी तथा शिक्षाशास्त्र सङ्काय सम्बन्धन प्राप्त)
(QAA Certified)

प.सं.

मिति:

च.नं.

स्वीकृति पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय,जनता बहुमुखी क्याम्पस, नेपाली भाषा शिक्षा विभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको नेपा. शि ५९८ पाठ्यांशको प्रयोजनार्थ यस विभागका विद्यार्थी उर्मिला श्रेष्ठले तयार पार्नुभएको **कक्षा ११ को नेपाली पाठ्यपुस्तक (२०७७) को कथा विधामा प्रयुक्त तत्सम शब्दको अध्ययन** शोधपत्र नेपाली शिक्षा विषयमा स्नातकोत्तर उपाधिका निमित्त उपयुक्त ठहरिएकाले स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति		**हस्ताक्षर**
१. मदनराज बराल	विभागीय प्रमुख	....
२. उप प्रा.रामदेव मण्डल (सूर्यनारायण सत्यनारायण मोरवैता यादव बहुमुखी क्याम्पस,सिरहा)	बाह्य परीक्षक	....
३. नवीनकुमार शर्मा	शोध निर्देशक	....

मिति:

वि.स. २०७७/११/२६

इ.स.: १०मार्च २०२१

कृतज्ञता ज्ञापन

यो शोधपत्र अध्ययन त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय तहको दोस्रो वर्ष नेपाली मूल विषयको आंशिक आवश्यकता पूरा गर्नका लागि कक्षा एघारको नेपाली पाठ्यपुस्तकअन्तर्गत कथा विधामा प्रयुक्त तत्सम शब्दको वर्ग, व्युत्पत्ति, अर्थ आदिका आधारमा विश्लेषण गरिएको छ ।

यो शोधपत्र मैले आदरणीय गुरू श्री नवीनकुमार शर्माज्यूको सल्लाह तथा कुशल निर्देशनमा रहेर तयार पारेकी छु । शोध शीर्षक चयनदेखि शोधपत्र तयार पर्दासम्म उहाँको आफ्नो अमूल्य समय दिएर निरन्तर उपयुक्त सल्लाह सुझाव दिनुभएको हुँदा उहाँप्रति कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु ।

शोधकार्य एउटा खोजबाट वैज्ञानिक निष्कर्षमा पुग्ने यो वस्तुपरक, वैज्ञानिक र तथ्यपरक यसमा समबन्धित विषयका विज्ञ लगायत सबैको राय आवश्यक पर्ने भएको हुँदा यसमा मार्ग निर्देशन गरेर शोधकार्यमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने श्रद्धेय गुरूहरू श्री मदनराज बरालज्यू, श्री टङ्कप्रसाद न्यौपानेज्यू, श्री टोलनाथ काफ्लेज्यूप्रति हृदयदेखि नै आभारी छु ।

प्रस्तुत शोधपत्र तयार गर्दा विभिन्न सामग्री तथा स्रोत उपलब्ध गराएर सहयोग गर्ने जनता बहुमुखी क्याम्पसको पुस्तकालय परिवारलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु । त्यसैगरी यस शोधकार्यमा आइपरेका हरेक समस्याहरूलाई धैर्यताका साथ हरेकपल, हरेक समय, स्रोत साधन जुटाएर निःस्वार्थ सहयोग गरिदिनुहुने मेरा श्रीमान् गोकुल प्रधानज्यूप्रति सदा आभारी र कृतज्ञ रहनेछु ।

अन्त्यमा यस शोधपत्र कम्प्युटर टङ्कणमा सहयोग पुऱ्याउने क्यानभास कम्युनिकेसन इटहरी-६, बि.पि. चोकका प्रो. सन्तोष रायमाझीलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । साथै समुचित मूल्याङ्कनका लागि यो शोधपत्र नेपाली भाषा शिक्षा विभागको मूल्याङ्कन समिति समक्ष पेस गर्दछु ।

शोधार्थी

उर्मिला श्रेष्ठ

शोधसार

शोधशीर्षक : कक्षा एघारको नेपाली पाठ्यपुस्तकको कथा विधामा प्रयुक्त तत्सम शब्दको अध्ययन ।

शोधविधि : प्रस्तुत शोधपत्रको सामग्रीको सङ्कलनमा प्रमुख आधार प्रस्तकालयीय विधि अपनाइएको छ । शोधपत्रमा प्रयुक्त तथ्य तथ्याङ्कलाई व्याख्या र विश्लेषणात्मक विधिद्वारा प्रस्तुत गरिएको छ ।

शोधप्रक्रिया : प्रस्तुत शोधकार्यलाई पाँच अध्यायमा विभाजन गरिएको छ । पहिलो अध्यायमा शोधको परिचयअन्तर्गत पृष्ठभूमि, समस्या कथन, अध्ययनको उद्देश्य, औचित्य र महत्त्व, अध्ययनको सीमाङ्कन र पारिभाषिक शब्दलाई समावेश गरिएको छ । अध्याय दुईमा पूर्वकार्यको समीक्षा, पूर्वकार्यको उपयोगिता/कार्यन्वयन र सैद्धान्तिक अवधारणात्मक संरचना समावेश गरिएको छ । अध्याय तीनमा अध्ययनको प्रक्रिया/विधि अन्तर्गत अध्ययनको संरचना, जनसङ्ख्या र नमुना छनोट प्रक्रिया, तथ्याङ्क सङ्कलनको प्रक्रिया, तथ्याङ्कको विश्लेषण र व्याख्या प्रक्रिया समावेश गरिएको छ । अध्याय चारमा कक्षा एघारको नेपाली पाठ्यपुस्तक अन्तर्गत कथा विधामा प्रयुक्त सम्पूर्ण शब्द सङ्ख्या, तत्सम शब्द सङ्ख्या र तत्सम शब्दको प्रतिशत समेत प्रस्तुत गरिएको छ । यसका साथै आवृत्ति भएका शब्द र आवृत्तिको स्थितिलाई तालिकामा देखाइएको छ । पाँचौ अर्थात् अन्तिम अध्यायमा सारांश, निष्कर्ष उपयोगिता र कार्यान्वय, सुझाव र भावी अनुसन्धानका लागि शीर्षकहरू उल्लेख गरिएको छ । यस शोधपत्रमा कक्षा एघारको नेपाली पाठ्यपुस्तक अन्तर्गत कथा विधामा तत्सम शब्द के कस्ता छन्, कथामा तत्सम शब्दको बनोट कस्तो छ, तत्सम शब्दको शब्दवर्ग के कस्ता छन्, कथामा शब्दको आवृत्तिको अवस्था कस्तो छ भन्ने उद्देश्य राखिएको छ । यस शोधपत्रको तत्सम शब्द सम्बन्धित भएर शोधकार्य गर्न चाहने भावी शोधकर्तालाई दिशानिर्देशन गर्नका साथै कक्षा एघारमा अध्ययनरत विद्यार्थीलाई तत्सम शब्दको अर्थ, व्युत्पत्ति आदिका बारेमा ज्ञान दिन सहयोग पुग्दछ ।

विषयसूची

पृष्ठ

अध्याय एक

शोध परिचय

१.१ पृष्ठभूमि १

१.२ समस्या कथन १

१.३ उद्देश्यहरू २

१.४ अध्ययनको औचित्य तथा महत्त्व २

१.५ अध्ययनको परिसीमा ३

१.६ शोधपत्रको रूपरेखा ३

अध्याय दुई

पूर्वकार्यको समीक्षा तथा धारणात्मक संरचना

२.१ पूर्वकार्यको समीक्षा ४

२.२ पूर्वकार्यको उपयोगिता/कार्यान्वयन ६

२.३ सैद्धान्तिक र धारणात्मक संरचना ७

अध्याय तीन

अध्ययनको प्रक्रिया/विधि

३.१ शोधविधि १०

३.२ जनसङ्ख्या र नमुना १०

३.३ नमुना छनोट प्रक्रिया १०

३.४ तथ्याङ्क सङ्कलनका साधनहरू १०

अध्याय चार

नतिजा/परिणाम र छलफल

४.१ तत्सम शब्दको विश्लेषण १२

४.१.१ 'गाउँको माया' कथामा प्रयुक्त तत्सम शब्दहरूको विश्लेषण १२

४.१.२ 'त्यो फेरि फर्कला ?' कथामा प्रयुक्त तत्सम शब्दहरूको विश्लेषण १७

४.१.३ 'सफलताको कथा' मा प्रयुक्त तत्सम शब्दहरूको विश्लेषण ३७

अध्याय पाँच

निष्कर्ष र सुझाव

५.१ सारांश	४८
५.२ निष्कर्ष	४८
५.३ उपयोगिता/ कार्यान्वयन	४९
५.३.१ नीतिगत तह	४९
५.३.२. कार्यान्वयन तह	५०
५.४ सुझावहरू	५०
५.५ भावी अनुसन्धानका लागि शीर्षकहरू	५१
सन्दर्भ सामग्री	

तालिकासूची

क्र.सं.	तालिकाको शीर्षक	तालिका सङ्ख्या	पृष्ठ सङ्ख्या
१	'गाउँको माया' कथामा प्रयुक्त तत्सम शब्दहरू	१	१२
२	शब्दको आवृत्ति	२	१६
३	'त्यो फेरि फर्कला' कथमा प्रयुक्त तत्सम शब्दरू	३	१७
४	शब्दको आवृत्ति	४	३६
५	'सफलताको कथा' मा प्रयुक्त शब्दहरू	५	३७
६	शब्दको आवृत्ति	६	४७